

คู่มือประชาชน

สำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วม
ในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนการจัดทำโดย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ UNDP

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

โกวิทย์ พวงงาม.

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. -- กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552.

48 หน้า.

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง. 3. ข้อมูลข่าวสารของราชการ.

I. ชื่อเรื่อง.

352.14

ISBN 978-974-458-254-6

ชื่อหนังสือ	คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ผู้เขียนเรื่อง	รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เอกสารประกอบเรื่อง	ชุดวิจัยโครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
วาดภาพประกอบและแบบปก	กัญเกียรติ ญาติเสมอ
ปีที่พิมพ์	พฤษภาคม 2552
จำนวนพิมพ์	10,000 เล่ม
สนับสนุนโดย	โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเอ็นดีพี (UNDP) และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จัดพิมพ์โดย	บริษัท มิสเตอร์คอปี้ (ประเทศไทย) จำกัด 261/375 ถ.จรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร. 02-800-2290 โทรสาร 02-800-2291 E-mail: support@misterkopy.com Website: www.misterkopy.com

คำนำ

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นคู่มือส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องช่องทางและวิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท. และเพื่อเป็นคู่มือส่งเสริมประชาชนให้ตระหนักถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.

การจัดทำคู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และได้นำข้อมูลผลการวิจัยมาพัฒนาเป็นคู่มือกับภารกิจระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้เป็นฐาน รวมทั้งข้อมูลจากผลการจัดกระบวนการ A-I-C ในพื้นที่ อปท.ต้นแบบ ซึ่งได้แก่ อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ อบต.ท่าผา เทศบาลตำบลเกาะคา อ.เกาะคา จ.ลำปาง และ อบจ.ลำปาง และข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ เหล่านี้นำมาพัฒนาเรียบเรียงเป็นเนื้อหาคู่มือ โดยได้ใช้สภาพการตั้งประกอบเนื้อหา เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนที่ง่ายขึ้น

หวังว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับประชาชนในพื้นที่ อปท.ทั่วประเทศในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในโอกาสนี้คณะผู้จัดทำขอขอบคุณประชาชนและ อปท. ต้นแบบทั้ง 5 แห่งที่มีส่วนร่วมในโครงการศึกษาวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และ UNDP ที่ให้การสนับสนุนโครงการศึกษาไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

หัวหน้าคณะผู้จัดทำ

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน	5
ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์	
1. ประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร	5
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประโยชน์กับประชาชนอย่างไร	6
3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คืออะไร	7
4. ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่องทางใดได้บ้าง	8
5. ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องใดบ้าง	9
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	12
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร	12
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร	13
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคืออะไร	14
4. ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างไรบ้าง	15
5. ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง	18

5.1	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานของสภาท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	20
5.2	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	22
5.3	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	24
5.4	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	27
5.5	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	28
5.6	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	30
5.7	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	32
5.8	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	33
5.9	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะความคิดเห็นและให้คำปรึกษาหารือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	35
5.10	สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มและดำเนินกิจการสาธารณะในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง	37
	ภาคผนวก	40

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- (1) เพื่อให้ประชาชนทราบถึง ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- (2) เพื่อให้ประชาชนทราบถึง วิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนัก และมีความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- (4) เพื่อให้ ประชาชนเห็นความจำเป็น และความสำคัญในการมีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารที่ใช้ประกอบการเขียนคู่มือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
2. พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
3. พ.ร.บ.ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542
4. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548
5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547
6. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549
7. รายงานการวิจัยโครงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 1

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์

1 “ประชาชนมีความสำคัญต่อ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร”

ประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนเป็นสมาชิกของชุมชนและเมื่อ**มีสิทธิเลือกตั้ง**ต้องเป็นผู้มีหน้าที่ไปเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่เป็นคนดี และมีความรู้ ความสามารถ ให้มาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ประชาชน**มีสิทธิ**ในการมีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่การมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานโครงการ มีส่วนร่วมดำเนินโครงการ การติดตามและประเมินผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

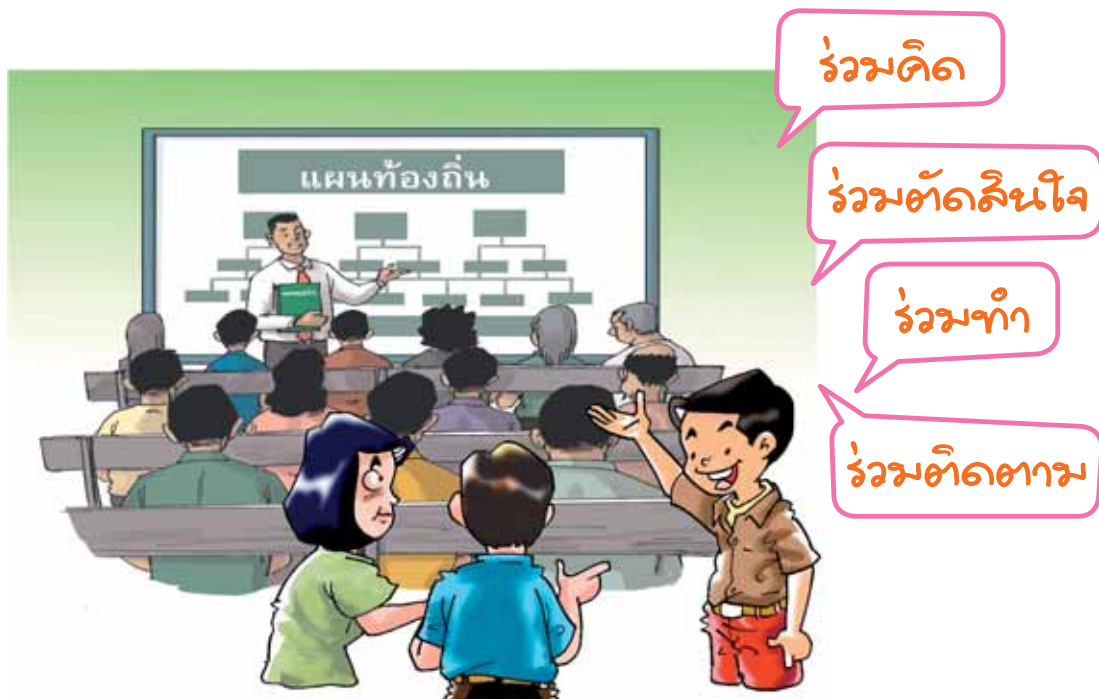
3. ประชาชน**มีความผูกพันกับชุมชนของตน** เพราะถือเป็นเจ้าของชุมชน ย่อมเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและย่อมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย แผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2

“การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประโยชน์กับประชาชนอย่างไร”

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีประโยชน์กับประชาชน ดังนี้

1. ทำให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์
2. ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้สิทธิของตนเอง และสามารถใช้อำนาจในการมีส่วนร่วมบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
3. ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดริเริ่ม ร่วมวางแผนพัฒนา ร่วมตัดสินใจในกิจการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และสามารถติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรักษาผลประโยชน์ของชุมชนได้

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อบท.”

3

“การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คืออะไร”

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมายถึง การที่ประชาชนได้ฟัง ได้อ่าน ได้พบ ได้เห็น และได้รับความรู้จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ข้อมูลข่าวสารจากป้ายประกาศ จากจดหมายข่าว จากเสียงตามสาย จากวิทยุ โทรศัพท์ จากอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

4

“ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่องทางใดได้บ้าง”

ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้หลายช่องทาง ดังต่อไปนี้

- หอกระจายข่าวชุมชนหรือเสียงตามสายในชุมชน
- เอกสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- เวทีนำเสนอข้อมูล
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
- รายงานการศึกษา
- วิทยูกระจายเสียง
- จดหมายข่าว
- การแถลงข่าว
- วิทยุทัศน์
- ทีวีท้องถิ่น
- อินเทอร์เน็ต
- ทัศนศึกษาหรือเยี่ยมชมโครงการ

สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 287 ได้รับรองสิทธิในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการใดๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดว่า

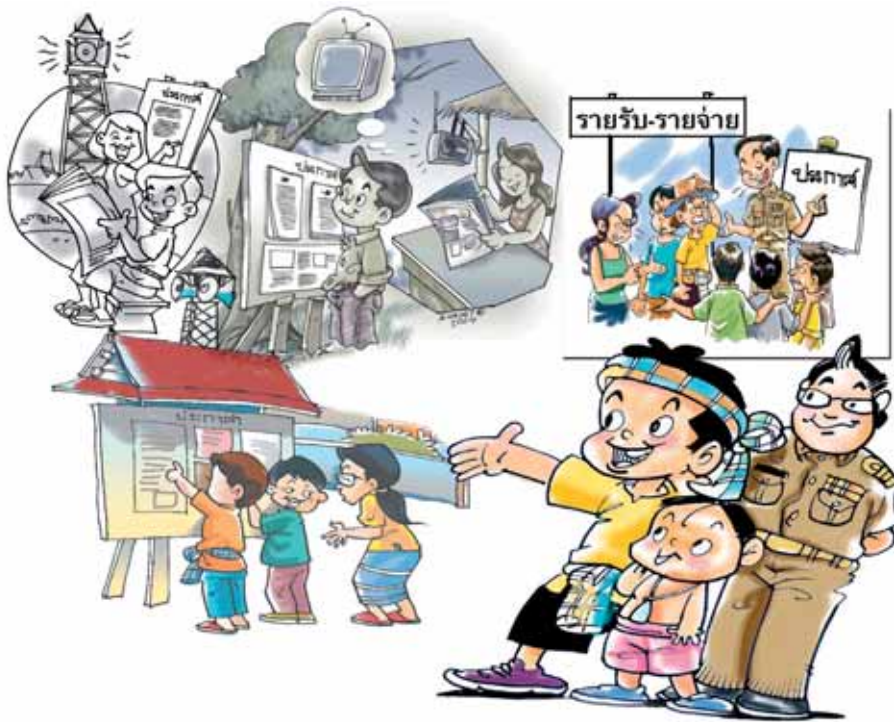
“ในกรณีที่มีการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร...”

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.”

5

“ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องใดบ้าง

สิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้แก่

- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชุมสภาท้องถิ่น เช่น รับรู้ข้อมูลข่าวสารการกำหนดการประชุมสภาท้องถิ่น วาระการประชุม ระยะเวลา และสถานที่การจัดประชุมสภาท้องถิ่น
- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรายละเอียดแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น รับรู้ข้อมูลการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการประชุมพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น รับรู้ความคืบหน้าและผลการพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นในทุกขั้นตอน รับรู้รายละเอียดข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น
- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเงินและบัญชี เช่น รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน และบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรายงานงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง
- สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

การใช้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ ได้แก่

- (1) ผลการพิจารณาที่มีผลโดยตรงต่อประชาชน ความคิดเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง
- (2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
- (3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- (4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของประชาชน
- (5) สิ่งพิมพ์ขององค์กร
- (6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

ตัวอย่าง

อบต. ดอนแก้ว มีช่องทางให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

1. จัดให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นลายลักษณ์อักษร

หรือเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ แผ่นพับ

เอกสาร ข้อมูลติดต่อทุกหมู่บ้านและ

บอร์ด อบต. วารสาร จดหมายข่าว

ป้ายประกาศ รายงานฯ ไปสเตอร์

ปฏิทินแสดงกิจกรรม/โครงการที่ทำ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2. จัดให้มีการรับรู้ข้อมูลทางการสื่อสารผ่านการถ่ายทอดเสียงและเครื่องมีอสื่อสาร ได้แก่

หอกระจายข่าว เสียงตามสาย วิทยุชุมชน

วิทยุกระจายเสียง รถประชาสัมพันธ์

การสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต

รายการเคเบิลทีวีในชุมชน

4. จัดให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการจัดเวทีประชุม

ได้แก่ เวทีประชุมประชาคม เวทีประชุมหมู่บ้าน

กิจกรรมเวทีช่วงงำกั๊ต (ลานความคิด)

กิจกรรม อบต. สัญจร การประชุมแผน

สัญจรของ อบต. การประชุมสภาท้องถิ่นสัญจร

5. จัดให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อบุคคลและศูนย์

ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านทางผู้นำ

การตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ อบต.

ส่วนที่ 2

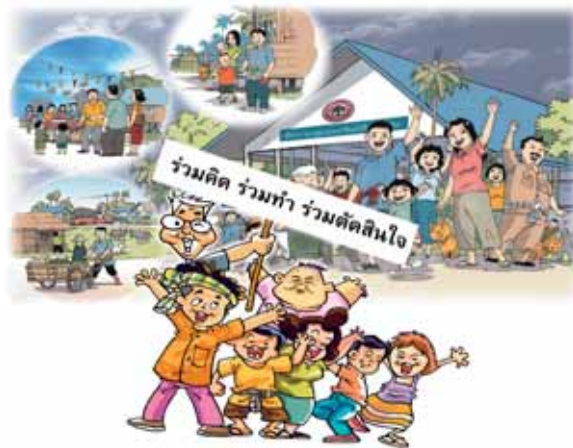
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1

“การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ
ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร”

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน ลดความ
ขัดแย้ง และเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ
2. ช่วยให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ทำให้เกิด
การยอมรับ เกิดความไว้วางใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นมากขึ้น
3. ช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของ
ประชาชนในท้องถิ่นดีที่สุด
4. ช่วยให้มีทางเลือกในการตัดสินใจและมีความรอบคอบมากขึ้น

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.”

2

“การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร”

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ในการบริหารงาน มีดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
2. เพื่อให้ประชาชนสามารถปกป้องผลประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น นำเสนอการจัดสรรทรัพยากร และร่วมตัดสินใจในกิจการการพัฒนาท้องถิ่น
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

3

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คืออะไร”

การมีส่วนร่วมของประชาชน

หมายถึง ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมติดตาม และประเมินผลด้วยตนเอง ในนโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

“ร่วมคิด” หมายถึง ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาต่าง ๆ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ร่วมตัดสินใจ” หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในนโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

“ร่วมดำเนินการ” หมายถึง ประชาชนร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

“ร่วมติดตามและประเมินผล” หมายถึง ประชาชนร่วมติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมทำการประเมินว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

4

“ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างไรบ้าง ”

ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ในหลายระดับ ดังนี้

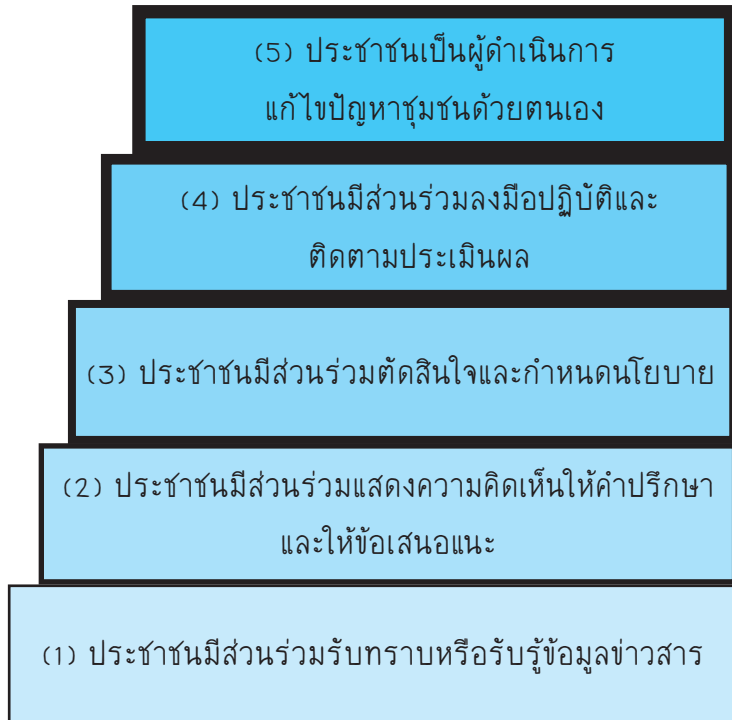
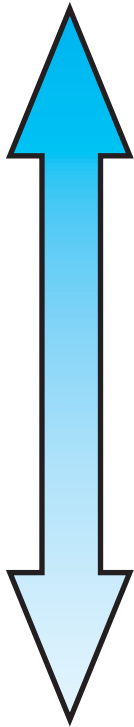
1. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับรับรู้ข้อมูลและข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : โดยเข้าร่วมรับทราบ หรือรับฟังข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือปฏิบัติตามแนวทางที่ระเบียบข้อบังคับได้กำหนดไว้
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ : โดยกระทำผ่านช่องทางที่มีการมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลานความคิด เวทีประชุมประชาคม เวทีอภิปราย เวทีปรึกษาหารือ และเวทีการเสวนา เป็นต้น

3. **ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย :** โดยมีส่วนร่วมเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดนโยบาย หรือเลือกวิธีการดำเนินกิจกรรมได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำผลการตัดสินใจที่เป็นมติของชุมชนมาแปรผลสู่การปฏิบัติ เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
4. **ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับลงมือปฏิบัติและติดตามผลในการดำเนินกิจการต่าง ๆ :** โดยมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งยังเป็นการร่วมติดตามผล และประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด
5. **ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง :** โดยเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นในรูปของโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.”

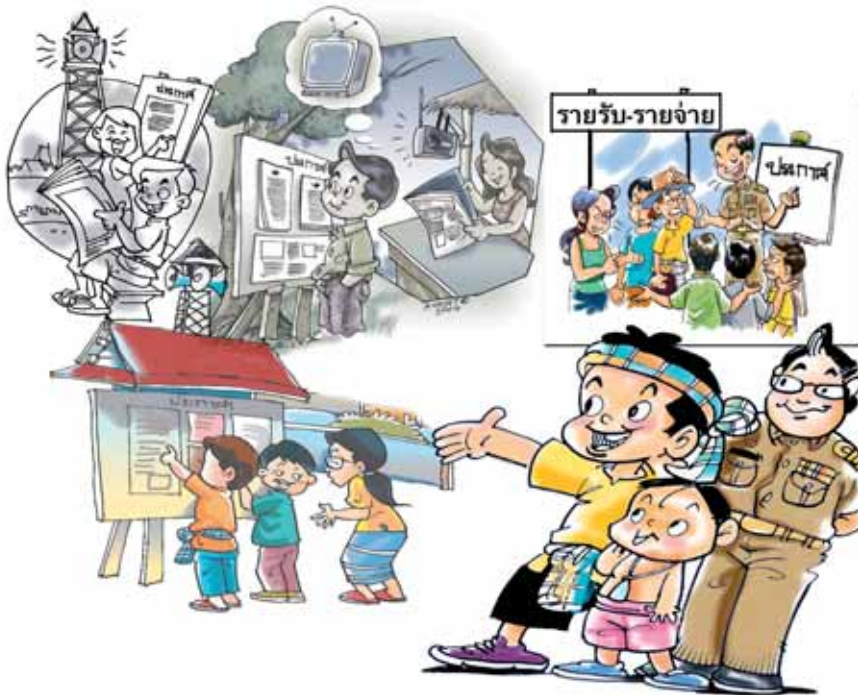
แผนภูมิ : แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน อปท.

ระดับการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น

ระดับการมีส่วนร่วมอย่างอ่อน

“ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหาร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง”

ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ดังนี้

- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานของสภาท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.”

- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะความคิดเห็นและให้คำปรึกษาหารือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มและดำเนินกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 287 ได้ระบุว่า
“ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย”

5.1

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานของสภาท้องถิ่นมีอะไรบ้าง ?

ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของสภาท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชุมสภาท้องถิ่น เช่น รับรู้วาระการประชุม ระยะเวลาการจัดประชุม และสถานที่การจัดประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาท้องถิ่น เช่น สังเกตการณ์ประชุมสภาท้องถิ่น ฟังการอภิปราย และร่วมตรวจสอบรายชื่อและนับองค์การประชุมให้เป็นไปอย่างถูกต้อง
3. การมีส่วนร่วมในการตรวจรายงานการประชุมสภาท้องถิ่นในฐานะกรรมการตรวจรายงานการประชุม

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อปท.”

4. การมีส่วนร่วมในกิจการของสภาท้องถิ่น โดยการเข้าร่วมเป็นกรรมการตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น ได้แก่

- คณะกรรมการสามัญประจำสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม
- คณะกรรมการแผนปฏิบัติการประจำปี
- คณะกรรมการอื่น ๆ ตามที่สภาท้องถิ่นเห็นสมควร

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547

ได้ระบุถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมสภาท้องถิ่น ดังนี้

- 1) สภาท้องถิ่นต้องมีการแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงวิธีการใช้สิทธิการมีส่วนร่วมเข้าฟังการประชุมของคณะกรรมการสภาท้องถิ่น
- 2) สภาท้องถิ่นมีการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนในการส่งตัวแทนประชาคมท้องถิ่น เพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญในคณะกรรมการสภาท้องถิ่น
- 3) สภาท้องถิ่นมีการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนในการส่งตัวแทนประชาคมท้องถิ่น ให้สภาท้องถิ่นแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสภาท้องถิ่นชุดต่าง ๆ ตามความจำเป็นแก่กิจการในหน้าที่ของสภาท้องถิ่น

5.2

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอย่างไรบ้าง ?

ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยเข้าร่วมในเวทีประชาคมหรือเวทีสภาผู้นำชุมชน เพื่อเสนอให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนแม่บทชุมชนมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี และแผนยุทธศาสตร์ประจำปีของท้องถิ่น
2. ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยการส่งตัวแทนประชาคมเข้าไปทำหน้าที่เป็นกรรมการ ในรูป "คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น" และ "คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น"
3. ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมนำเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการเพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นนำไปพิจารณา

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อบก.”

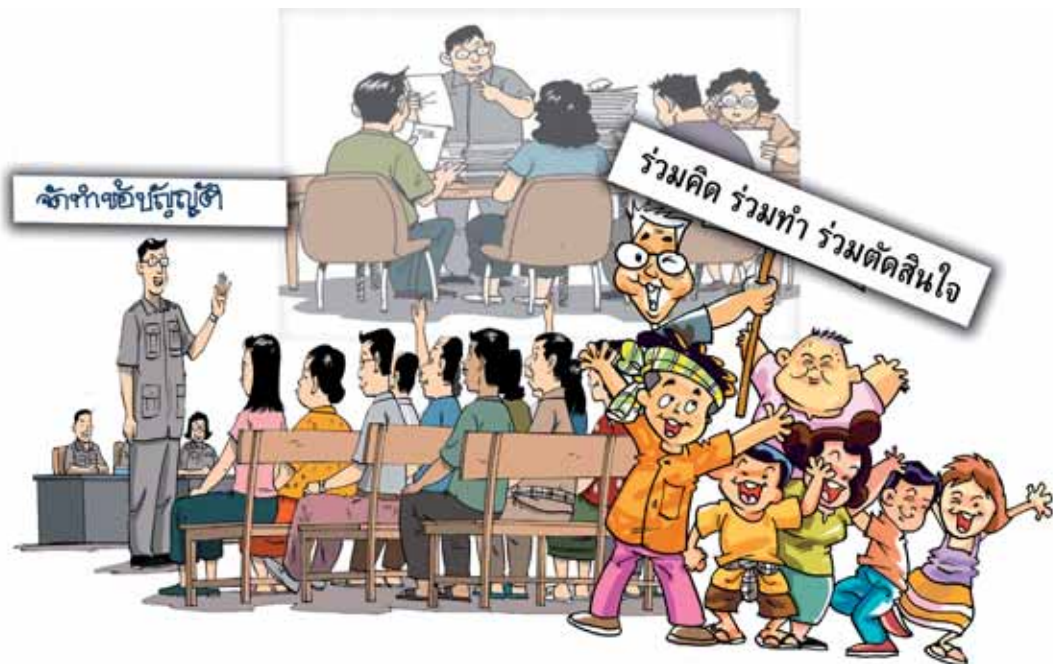
4. ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ สามารถมีส่วนร่วมในการจัดประชุมประชาคม เพื่อวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาระดับชุมชน เพื่อเสนอให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น
5. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมหมู่บ้านหรือชุมชน จะต้องร่วมกัน พิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น
6. ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้รายละเอียดของแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้บริหารท้องถิ่นต้องประกาศอย่างเปิดเผยให้ประชาชนทราบ
7. ประชาชนคัดเลือกตัวแทนผ่านการประชุมประชาคม ร่วมเป็นสมาชิก คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่ดังนี้

- (1) ร่วมกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนา
- (2) ร่วมดำเนินการติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนา
- (3) ร่วมรายงานผลและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ

5.3

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอย่างไรบ้าง ?

ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ข้อบัญญัติที่เริ่มโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ ดังนี้

1.1 ก่อนการจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำข้อบัญญัตินั้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงประโยชน์ของการจัดทำข้อบัญญัติผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กระจาตเสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว

คู่มือประชาชนสำหรับ “การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อบก.”

1.2 ประชาชนในท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยของศักรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน และชุมชน

1.3 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมระบุกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการประชุมพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยของศักรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้าผ่านช่องทางทางการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อร่วมรับฟังการพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น

1.4 ประชาชนสามารถเข้าร่วมฟังการพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นของสภาท้องถิ่นในการประชุมสภาท้องถิ่น

1.5 ประชาชนร่วมพิจารณาและเสนอแนะความคิดเห็นต่อร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นที่จัดทำขึ้น โดยของศักรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดเวทีประชาคม ก่อนนำร่างข้อบัญญัติเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาท้องถิ่น

1.6 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมระบุข้อมูลกำหนดการประชุมสภาท้องถิ่น เพื่อพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นแต่ละวาระ และเพื่อให้ประชาชนที่สนใจหรือตัวแทนประชาคมได้เข้าร่วมรับฟังการประชุมพิจารณาร่างข้อบัญญัติของสภาท้องถิ่น

1.7 ในขณะที่มีการอธิบายเกี่ยวกับข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้อธิบายของที่ประชุมสภาท้องถิ่นได้ โดยผ่านการถ่ายทอดเสียงตามสายของชุมชน

2. ข้อบัญญัติที่ริเริ่มโดยประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ ดังนี้

2.1 ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งร่วมกันรวบรวมชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้

2.2 ประชาชนที่เข้าชื่อกัน ร่วมกันร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งระบุถึงวัตถุประสงค์ของการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญ ค่าใช้จ่าย และความมุ่งหมายของข้อกำหนดในแต่ละข้อของร่างข้อบัญญัติที่ต้องการเสนอต่อสภาท้องถิ่น

2.3 ประชาชนที่เข้าชื่อกัน ร่วมกันเสนอรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อ ที่จะมาดำเนินการนำเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น และเป็นตัวแทนเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นของสภาท้องถิ่น

2.4 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิร่วมรับรู้ข้อมูลความคืบหน้า และผลการพิจารณา ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นในทุกขั้นตอน เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ริเริ่มโดยสภาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 286 และ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้รับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มาจากเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชนโดยตรง

5.4

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อบัญญัติ งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอย่างไรบ้าง ?

ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมรับรู้ข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ประชาชนต้องรับรู้วัน เวลา สถานที่ การประชุมสภาท้องถิ่น เพื่อเข้ารับทราบและรับฟังการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประกาศทางหอกระจายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ ปิดประกาศ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจุดศูนย์กลางของชุมชน
2. ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้รายละเอียดข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอย่างไรบ้าง ?

ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ประชาชนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าว เสียงตามสาย และช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่น ได้แก่ วัตถุประสงค์การจัดเก็บภาษี วัน เวลา สถานที่การจัดเก็บภาษี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีช่องทางการประชาสัมพันธ์

ชี้แจงการเก็บภาษี

2. ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีรายรับรายจ่ายได้ โดยการรายงานข้อมูลสถานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการใช้สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการ ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540